

สมัชชาใหญ่

เผยแพร่: ทั่วไป

24 กุมภาพันธ์ 2553

สมัยประชุมที่หกสิบสี่

วาระที่ 64

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองข้อมติที่

[จากรายงานของคณะกรรมการชุดที่สาม (A/64/434)]

64/142 เรื่องแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ

ยืนยัน ถึงหลักการภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก² รวมถึงเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 12 ปีของอนุสัญญาฉบับนี้ใน ปี พ.ศ. 2552

ยืนยัน ถึงข้อมติด้านสิทธิเด็กก่อนหน้านี้ทั้งหมดของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน และสมัชชาใหญ่ ซึ่งมติล่าสุดได้แก่ ข้อมติของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ที่ 7/29 วันที่ 28 มีนาคม 2551³ ข้อมติที่ 9/13 วันที่ 24 กันยายน 2551⁴ และข้อมติที่ 10/8 วันที่ 26 มีนาคม 2552⁵ รวมถึงข้อมติของสมัชชาใหญ่ที่ 63/241 วันที่ 24 ธันวาคม 2551

พิจารณา ว่าแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กซึ่งแนบมากับข้อมตินี้ ได้กำหนดทิศทางด้านนโยบายและวิธีดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครอง และเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับเด็กๆ ที่ไม่ได้รับหรือเสี่ยงต่อการไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ อันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกติการะหว่างประเทศฉบับอื่นๆ

1. **ขอรับรองว่า** แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กซึ่งแนบมากับข้อมตินี้ สามารถใช้เป็นเอกสารเพื่อกำหนดทิศทางด้านนโยบายและวิธีดำเนินงานในเรื่องนี้

2. **สนับสนุน** รัฐต่าง ๆ ให้เห็นความสำคัญและผลักดันแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก สู่กลไกภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ รวมถึงผู้มีหน้าที่ปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกฎหมาย สื่อมวลชน และสาธารณชน

¹ ข้อมติที่ 217 A (III).

² United Nations, *Treaty Series*, vol. 1577, No. 27531.

³ ดูรายละเอียดได้ที่ *Official Records of the General Assembly, Sixty-third Session, Supplement No. 53 (A/63/53)*, chap. II.

⁴ เอกสารเดียวกัน, *Supplement No. 53A (A/63/53/Add.1)*, chap. I.

⁵ เอกสารเดียวกัน, *Sixty-fourth Session, Supplement No. 53 (A/64/53)*, chap. II, sect. A.

3. **เรียกร้อง** ให้เลขาธิการสหประชาชาติใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อดำเนินขั้นตอนเผยแพร่**แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก** ในภาษาทางการทั้งหมดของสหประชาชาติ และส่งเอกสารเผยแพร่เหล่านั้นไปยังรัฐภาคีและคณะกรรมการภูมิภาคทั้งหมด รวมถึงองค์กรระหว่างรัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 65

18 ธันวาคม 2552

เอกสารแนบท้าย

แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก

I. ความมุ่งหมาย

1. **แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก** ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก² และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกติการะหว่างประเทศฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง และการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กที่ไม่ได้อยู่หรือเสี่ยงต่อการไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากภูมิหลังอันประกอบด้วยกติการะหว่างประเทศฉบับต่างๆ รวมถึงความรู้และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา **แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก** ได้กำหนดทิศทางด้านนโยบายและวิธีดำเนินงานที่มีประสิทธิผล โดยถูกออกแบบมาเพื่อการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง สู่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อม กับประเด็นการเลี้ยงดูทดแทน ทั้งนี้ ประเด็นที่**แนวปฏิบัติ**นี้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือ

(ก) สนับสนุนการดำเนินงานให้เด็กสามารถคงอยู่กับครอบครัวหรือได้กลับคืนสู่ครอบครัว หรือในกรณีที่ไม่อาจทำได้ ให้สนับสนุนการแสวงหาทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสมและถาวร ซึ่งรวมถึงการรับบุตรบุญธรรม และระบบคาฟาลา (kafala) ตามกฎหมายอิสลาม

(ข) สร้างหลักประกันว่าในระหว่างการแสวงหาการเลี้ยงดูทดแทนแบบถาวร หรือเมื่อไม่สามารถจัดหาทางเลือกถาวรได้ หรือเมื่อทางเลือกนั้นไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก ให้มีการระบุและใช้รูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนที่เหมาะสมที่สุดในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างกลมกลืนและเต็มที่

(ค) ช่วยเหลือและส่งเสริมให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ยกระดับการดำเนินงานตามพันธกรณีและความรับผิดชอบของตนในด้านการเลี้ยงดูทดแทน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ รวมถึง

(ง) ให้การชี้แนะด้านนโยบาย การตัดสินใจ และกิจกรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในงานด้านการคุ้มครองทางสังคมและงานสวัสดิการเด็ก ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

II. หลักการทั่วไปและมุมมองของแนวปฏิบัตินี้

ก) เด็กและครอบครัว

3. ด้วยเหตุที่ครอบครัวคือกลุ่มพื้นฐานทางสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโต ความเป็นอยู่ที่ดี และการคุ้มครองของเด็ก มาตรการขั้นแรกจึงเน้นให้เด็กสามารถคงอยู่กับพ่อแม่ หรือคืนสู่การเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือได้รับการเลี้ยงดูโดยญาติสนิทในกรณีที่เหมาะสม โดยรัฐควรสร้างหลักประกันให้ครอบครัวของเด็กเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้

4. เด็กและเยาวชนทุกคนควรดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ให้ความสนับสนุน คุ้มครอง และเอาใจใส่ ซึ่งส่งเสริมให้พัฒนาการเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้ เด็กที่ขาดหรือไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเพียงพอจากพ่อแม่ จึงเสี่ยงต่อการถูกปิดกั้นจากสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลนั้น

5. ในกรณีที่ครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสม ทอดทิ้ง หรือสละการเลี้ยงดูลูก แม้ว่าได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอแล้วก็ตาม รัฐมีหน้าที่ให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กคนนั้น และสร้างหลักประกันให้เขาหรือเธอได้รับการเลี้ยงดูทดแทนอย่างเหมาะสมโดยหรือผ่านทางหน่วยราชการท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือองค์กรภาคประชาสังคมที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ บทบาทของรัฐโดยผ่านทางหน่วยราชการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ก็คือการกำกับควบคุมเพื่อสร้างหลักประกันให้เด็กทุกคนภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนได้รับความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดี และมีพัฒนาการอย่างสมบูรณ์ โดยทำการทบทวนอย่างสม่ำเสมอว่ารูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนที่จัดให้แก่เด็กนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

6. การตัดสินใจ ความริเริ่ม และวิธีการใดๆ ภายใต้ขอบเขตของ**แนวปฏิบัติ**นี้ ให้กระทำในลักษณะรายการณี โดยคำนึงถึงการสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัยและความมั่นคงของเด็ก โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดและสิทธิของเด็กคนนั้น และให้เป็นไปตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ และมุมมองด้านมิติหญิงชาย รวมถึงเคารพสิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ในเรื่องการมีส่วนร่วมหรือ การนำความคิดเห็นของเด็กตามสมควรแก่ระดับพัฒนาการและวุฒิภาวะมาร่วมประกอบการพิจารณาและสิทธิในการได้รับและเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ควรใช้ความพยายามทั้งหมดเพื่อให้การหรือ การให้ข้อมูลเป็นไปในภาษาที่เด็กมีความถนัดสูงสุด

7. ในการนำ**แนวปฏิบัติ**นี้ไปปรับใช้นั้น ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในการกำหนดแนวทางดำเนินการสำหรับเด็กๆ ที่ไม่ได้รับหรือเสี่ยงต่อการไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ โดยให้แนวทางที่กำหนดนั้นตอบสนองต่อความต้องการและสิทธิของเด็กอย่างสูงสุดทั้งในระหว่างการกำหนดแนวทางดำเนินการและในระยะยาว โดยคำนึงถึงการมีพัฒนาการด้านสิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัว สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงสถานะของเด็กที่เป็นเจ้าของแห่งสิทธิ อีกทั้งกระบวนการกำหนดแนวทางดังกล่าว ควรให้ความสำคัญกับสิทธิด้านต่างๆ ของเด็ก ซึ่งรวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีการรับฟังและนำมาพิจารณาตามสมควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเขาหรือเธอ

8. รัฐควรพัฒนาและดำเนินนโยบายด้านสวัสดิการและการคุ้มครองเด็กอย่างรอบด้านและมีประสิทธิผลภายใต้กรอบนโยบายแม่บทด้านการพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับการดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน ซึ่งสะท้อนถึงหลักการใน**แนวปฏิบัติ**นี้

9. ในการป้องกันไม่ให้เด็กๆ ต้องแยกจากพ่อแม่ นั้น การดำเนินงานด้านหนึ่งที่รัฐควรกระทำคือการประกันให้มีมาตรการที่เหมาะสมและคำนึงถึงความอ่อนไหวเชิงวัฒนธรรม เช่น

(ก) การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่การเลี้ยงดูลูกๆ ให้กับครอบครัวที่ประสบปัญหาจากปัจจัยต่างๆ เช่น มีสมาชิกครอบครัวเป็นผู้ทุพพลภาพ ติดเหล้าหรือยาเสพติด ถูกเลือกปฏิบัติเพราะเป็นชนพื้นเมืองหรือชนกลุ่มน้อย อาศัยในพื้นที่ความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ หรือพื้นที่ซึ่งถูกยึดครองโดยต่างชาติ

(ข) การจัดระบบเลี้ยงดูและคุ้มครองที่เหมาะสมแก่เด็กกลุ่มเสี่ยง เช่นเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิด ทอดทิ้ง หรือแสวงหาประโยชน์ เด็กเร่ร่อน เด็กนอกสมรส เด็กที่อยู่ตามลำพัง เด็กที่พลัดแยกจากผู้ปกครอง เด็กที่ถูกย้ายจากพื้นที่อาศัยเดิมภายในประเทศ เด็กผู้ลี้ภัย ลูกหลานของแรงงานอพยพ ลูกหลานของผู้แสวงหาที่พักพิง เด็กติดเชื้อเอชไอวี และเด็กที่ติดเชื้อโรคร้ายแรงอื่น ๆ

10. ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการมุ่งขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อเด็ก ซึ่งอาจนำไปสู่การถูกพ่อแม่สละการเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้ง และ/หรือการที่เด็กออกจากครอบครัว ด้วยสาเหตุจากสถานะของเด็กหรือพ่อแม่ ซึ่งได้แก่ ความยากจน กลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ความทุพพลภาพทางร่างกายหรือจิตใจ การมีสถานะเป็นเด็กนอกสมรส และการมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ถูกตั้งข้อรังเกียจ เป็นต้น

ข) การเลี้ยงดูทดแทน

11. การตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทดแทนนั้น โดยหลักการแล้ว ต้องมุ่งให้เด็กได้อยู่ใกล้บริเวณที่อยู่อาศัยเดิมมากที่สุดเท่าที่เป็นได้ เพื่อให้เด็กสามารถติดต่อกับครอบครัวได้สะดวก และเป็นประโยชน์ต่อการกลับคืนสู่ครอบครัวในอนาคต รวมถึงลดผลกระทบต่อการศึกษา วิถีทางวัฒนธรรม และสังคมของเด็ก
12. การตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับเด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทน ซึ่งรวมถึงเด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ควรมุ่งให้เด็กได้มีบ้านถาวร ได้รับความปลอดภัย และเกิดความผูกพันอย่างต่อเนื่องกับผู้เลี้ยงดู ทั้งนี้ เป้าหมายหลักโดยทั่วไปคือการเลี้ยงดูทดแทนที่มีลักษณะถาวร
13. เด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนทุกรูปแบบ ต้องได้รับการปฏิบัติจากผู้ให้การเลี้ยงดูทดแทน เพื่อนๆ และบุคคลที่สามอย่างให้เกียรติและเคารพโดยไม่มีข้อยกเว้น รวมถึงต้องได้รับการคุ้มครองจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง และแสวงหาประโยชน์ในทุกรูปแบบ
14. ให้ใช้การแยกเด็กจากครอบครัวเป็นทางเลือกสุดท้าย และหากเป็นไปได้ ควรเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวและมีช่วงเวลาสั้นที่สุด โดยให้ทบทวนอย่างสม่ำเสมอว่ายังควรใช้มาตรการนี้ต่อไปหรือไม่ และเมื่อต้นเหตุที่ทำให้ต้องใช้มาตรการแยกเด็กถูกแก้ไขหรือหมดไปแล้ว การคืนเด็กสู่ครอบครัวควรกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเขาหรือเธอเป็นสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินตามข้อ 49 ของ**แนวปฏิบัติ**นี้
15. หากขาดปัจจัยอื่นที่มีน้ำหนักเพียงพอ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความขัดสนด้านวัตถุ หรือปัญหาอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความยากจน ย่อมไม่ใช่ข้ออ้างที่สมเหตุสมผลสำหรับการใช้มาตรการแยกเด็กจากพ่อแม่ หรือรับเด็กเข้าสู่ระบบเลี้ยงดูทดแทน หรือขัดขวางมิให้เด็กได้กลับคืนสู่ครอบครัว ในทางตรงกันข้าม ปัญหาความยากจนเป็นสัญญาณชี้ถึงความจำเป็นที่ต้องให้ความสนับสนุนอย่างเหมาะสมแก่ครอบครัว
16. ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านอื่นๆ ซึ่งยึดโยงโดยตรงกับสถานการณ์ของเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ อันได้แก่ สิทธิทางการศึกษา การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การได้รับบริการด้านอื่นๆ สิทธิเชิงอัตลักษณ์ เสรีภาพทางศาสนาหรือความเชื่อ เสรีภาพทางภาษา สิทธิในทรัพย์สิน และสิทธิในมรดก
17. ตามหลักการ พี่น้องที่ยังมีความใกล้ชิดกันอยู่ต้องไม่ถูกแยกจากกันในการเลี้ยงดูทดแทน เว้นแต่กรณีที่เกี่ยวข้องต่อการกระทำละเมิดอย่างชัดเจน หรือมีเหตุผลอื่นๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยสำหรับทุกกรณี ควรดำเนินการอย่างเต็มที่เพื่อให้พี่น้องสามารถติดต่อกัน นอกจากการติดต่อนั้นจะไม่ใช่สิ่งที่ต้องการหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก
18. ด้วยความตระหนักว่าในประเทศส่วนใหญ่ เด็กๆ ที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่มักได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะไม่เป็นทางการจากญาติหรือคนอื่นๆ ดังนั้น รัฐควรสรรหามาตรการสนับสนุนอย่างเหมาะสม โดยมีความสอดคล้องกับ**แนวปฏิบัติ**นี้ เพื่อสร้างหลักประกันด้านสวัสดิการและความคุ้มครองแก่เด็กเหล่านี้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เพศ ศาสนา และวิถีปฏิบัติซึ่งไม่ขัดแย้งกับสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็ก
19. เด็กทุกคนต้องอยู่ภายใต้การสนับสนุนและคุ้มครองตลอดเวลา จากผู้ปกครองตามกฎหมาย ผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือหน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่
20. การดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน ต้องไม่กระทำเพื่อมุ่งรับใช้เป้าหมายทางการเมือง ศาสนา หรือเศรษฐกิจของผู้ดำเนินการ

21. ควรใช้การเลี้ยงดูทดแทนแก่เด็กในรูปแบบสถานสงเคราะห์ เฉพาะสำหรับกรณีที่มีรูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม จำเป็น และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเด็กคนนั้น รวมถึงเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเขาหรือเธอเท่านั้น
22. บรรดาผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันว่า เด็กเล็กควรได้รับการเลี้ยงดูทดแทนในรูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว โดยเฉพาะสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ยกเว้นกรณีที่ต้องเลี้ยงไม่ให้เป็นพี่น้องถูกแยกจากกัน หรือเป็นการส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูอย่างฉุกเฉิน หรือมีการกำหนดแผนไว้แล้วว่าเป็นการเลี้ยงดูเพียงชั่วคราวสั้นๆ ก่อนคืนเด็กสู่ครอบครัว หรือก่อนการใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาระยะยาว
23. แม้ว่าการเลี้ยงดูทดแทนในสถานสงเคราะห์และในรูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว มีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกัน แต่ในประเทศที่ยังคงมีสถานสงเคราะห์ขนาดใหญ่ รัฐควรพัฒนาทางเลือกอื่นๆ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่อให้สามารถลดจำนวนสถานสงเคราะห์อย่างรวดเร็ว ภายใต้ยุทธศาสตร์ซึ่งมุ่งยกเลิกการเลี้ยงดูทดแทนในรูปแบบสถานสงเคราะห์โดยสิ้นเชิง ในกรณีนี้ รัฐควรกำหนดมาตรฐานการเลี้ยงดูเพื่อสร้างหลักประกันด้านคุณภาพและสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาการของเด็ก เช่น การเลี้ยงดูเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย รวมถึงประเมินสถานสงเคราะห์ที่เหลืออยู่ตามมาตรฐานนี้ ทั้งนี้ ในการพิจารณาจัดตั้ง หรือให้อนุญาตจัดตั้งสถานสงเคราะห์ใหม่ของทั้งภาครัฐและเอกชน รัฐควรให้ความสำคัญอย่างเต็มที่กับยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์การลดจำนวนสถานสงเคราะห์

มาตรการส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวปฏิบัตินี้

24. รัฐควรจัดสรรทรัพยากรด้านบุคลากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างเต็มที่ รวมถึงใช้ทรัพยากรภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการพัฒนาในกรณีที่เหมาะสม เพื่อประกันให้เกิดผลและความก้าวหน้าสูงสุดในการดำเนินงานตามแนวปฏิบัตินี้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศอย่างทันต่อสถานการณ์ รัฐควรเสริมสร้างความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างทุกหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยกประเด็นด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัวให้เป็นภารกิจหลักของทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
25. รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่า มีความจำเป็นต้องขอรับความร่วมมือระดับนานาชาติเพื่อดำเนินงานตามแนวปฏิบัตินี้หรือไม่ โดยการร้องขอดังกล่าวควรได้รับการตอบรับอย่างเหมาะสมเท่าที่เป็นไปได้ และควรมีการดำเนินงานในลักษณะโครงการความร่วมมือด้านการพัฒนา ทั้งนี้ องค์กรต่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือในโครงการดังกล่าว ควรละเว้นการเสนอแนะความริเริ่มใดๆ ที่ไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัตินี้
26. แนวปฏิบัตินี้ไม่มีเนื้อหาส่วนใดที่นำไปใช้เป็นข้ออ้างเพื่อลดระดับมาตรฐานเดิมของแต่ละประเทศได้ ซึ่งรวมถึงระดับมาตรฐานทางนิติบัญญัติของประเทศนั้นๆ ในทำนองเดียวกัน ขอสนับสนุนให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ องค์กรวิชาชีพ และองค์กรอื่นๆ นำเนื้อหาและเจตนารมณ์ของแนวปฏิบัตินี้ ไปจัดทำแนวปฏิบัติระดับชาติหรือระดับวิชาชีพด้วย

III. ขอบข่ายของแนวปฏิบัตินี้

27. แนวปฏิบัตินี้ ครอบคลุมการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมของการเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะเป็นทางการสำหรับบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีทั้งหมด ยกเว้นกรณีที่กฎหมายของประเทศกำหนดอายุที่เด็กบรรลุนิติภาวะไว้ต่ำกว่า 18 ปี อีกทั้งครอบคลุมถึงรูปแบบอื่นๆ ของการเลี้ยงดูทดแทนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อมีการกล่าวถึงในบางส่วนของแนวปฏิบัตินี้ ซึ่งยอมรับความสำคัญของบทบาทครอบครัวขยายและชุมชน รวมถึงบทบาทของรัฐตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก² ที่มีต่อเด็กซึ่งขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูตามประเพณี หรือผู้เลี้ยงดูตามกฎหมาย

28. ในกรณีที่เหมาะสม หลักการใน**แนวปฏิบัติ**นี้ยังครอบคลุมถึงเยาวชนที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนแล้ว และหลังจากมีอายุครบเกณฑ์บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย ยังจำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูหรือการสนับสนุนในช่วงเปลี่ยนผ่าน เพื่อการปรับตัวอีกระยะหนึ่ง

29. นิยามศัพท์ตามความมุ่งหมายของ**แนวปฏิบัติ**นี้ ยกเว้นกรณีที่ระบุไว้ในข้อ 30

(ก) เด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ (children without parental care) หมายถึง เด็กทุกคนที่ไม่ได้รับการดูแลตลอดคืนจากพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุหรือเนื่องจากสถานการณ์ใด ทั้งนี้ หากเด็กเหล่านี้อาศัยอยู่นอกประเทศของตน หรือตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น อาจระบุได้ว่าเป็น

(i) “เด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดู” (unaccompanied) หากขาดการเลี้ยงดูโดยญาติ หรือโดยผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่เลี้ยงดูตามกฎหมายหรือตามประเพณี

(ii) “เด็กที่ถูกแยกจากผู้ปกครอง” (separated) หากถูกแยกจากผู้เลี้ยงดูตามกฎหมายหรือตามประเพณี แต่อาจยังคงมีญาติให้การเลี้ยงดูแทน

(ข) การเลี้ยงดูทดแทนแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

(i) การเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งหมายถึงญาติ เพื่อน หรือบุคคลอื่น รับเลี้ยงดูเด็กในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวโดยไม่กำหนดระยะเวลา และเป็นการตกลงกันเองจากการริเริ่มของเด็กเอง พ่อแม่ของเด็ก หรือบุคคลอื่น โดยไม่ใช้การปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานปกครอง ศาล หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการด้านนี้

(ii) การเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะที่เป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมถึง การเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวตามคำสั่งของหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือศาล และการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผลจากมาตรการของฝ่ายปกครองหรือศาล

(ค) สภาพแวดล้อมของการเลี้ยงดูทดแทนแบ่งออกได้เป็น 5 รูปแบบคือ

(i) การเลี้ยงดูโดยเครือญาติ (Kinship) หมายถึงการเลี้ยงดูเด็กในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวโดยครอบครัวขยาย หรือโดยเพื่อนสนิทของครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลที่เด็กรู้จัก การเลี้ยงดูโดยเครือญาติอาจมีลักษณะเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้

(ii) ครอบครัวอุปถัมภ์ (foster) หมายถึงกรณีที่หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ จัดให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวซึ่งไม่ใช่ครอบครัวของเด็กเอง โดยครอบครัวที่รับเลี้ยงได้ผ่านการพิจารณาว่าสามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีการกำกับควบคุมอย่างต่อเนื่อง

(iii) รูปแบบอื่นๆ ของการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว หรือคล้ายครอบครัว (other forms of family-based or family-like care placement)

(iv) การเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ (residential care) ครอบคลุมถึงการเลี้ยงดูกลุ่มเด็กในสภาพแวดล้อมที่ต่างจากครอบครัว เช่น สถานที่ให้การดูแลฉุกเฉินแก่เด็ก สถานพักพิงสำหรับกรณีฉุกเฉินก่อนการส่งต่อเด็ก สถานสงเคราะห์ทุกประเภทที่รับเลี้ยงเด็กระยะสั้นหรือยาว รวมถึงการจัดบริการแบบกลุ่มบ้าน (group home)

(v) การให้เด็กใช้ชีวิตโดยอิสระภายใต้การกำกับดูแล (supervised independent living arrangement)

(ง) องค์กรซึ่งดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน

(i) หน่วยงาน/องค์กร หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก

(ii) สถานรองรับ (facilities) หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นไม่ว่าจะจะเป็นของรัฐหรือเอกชนเพื่อให้การดูแลในรูปแบบสถานสงเคราะห์

30. แนวปฏิบัตินี้ไม่ครอบคลุมถึงกรณีต่อไปนี้

(ก) บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ถูกจำกัดอิสรภาพตามคำสั่งของศาลหรือฝ่ายปกครอง เนื่องจากถูกต้องหา กล่าวหา หรือระบุว่าได้ละเมิดกฎหมาย โดยสถานการณ์ของเด็กกลุ่มนี้อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามมาตราฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน⁶ รวมถึงกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกถูกรอนเสรีภาพ⁷

(ข) กรณีการรับบุตรบุญธรรม โดยนับจากเวลาที่เด็กเข้าสู่การเลี้ยงดูโดยครอบครัวที่ขอรับเป็นบุตรบุญธรรม แม้ว่าขั้นตอนทางกฎหมายยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่ง**แนวปฏิบัติ**นี้ถือว่าเด็กคนนั้นได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่แล้ว แต่**แนวปฏิบัติ**นี้ยังคงครอบคลุมถึงกรณีเด็กที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ขอรับเป็นบุตรบุญธรรม หากกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับเงื่อนไขด้านนี้ในกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(ค) กรณีที่เด็กเลือกอาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือด้วยสาเหตุที่ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถหรือไม่พร้อมของพ่อแม่ ในการให้การเลี้ยงดูเด็กคนนั้น

31. ขอสนับสนุนให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ นำ**แนวปฏิบัติ**นี้ไปใช้ตามความเหมาะสม ในโรงเรียนประจำ โรงพยาบาล ศูนย์พัฒนาเด็กที่มีความทุพพลภาพทางร่างกายหรือจิตใจ หรือมีความต้องการพิเศษในด้านอื่นๆ ค่ายเยาวชน สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่น ๆ ซึ่งอาจมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก

IV. มาตรการป้องกันไม่ให้เด็กต้องเข้าสู่ระบบการเลี้ยงดูทดแทน

ก) ส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่

32. รัฐควรดำเนินนโยบายมุ่งสนับสนุนให้ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสิทธิของเด็กในการมีความสัมพันธ์กับทั้งพ่อและแม่ โดยทั้งสองนโยบายควรมุ่งแก้ที่ต้นตอของปัญหา เด็กถูกพ่อแม่ละการเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้ง หรือถูกแยกจากครอบครัว ด้วยการสร้างหลักประกันสิทธิของเด็กในด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิในการจดทะเบียนเกิด การมีบ้านที่เหมาะสม การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการสังคม อีกทั้งส่งเสริมมาตรการขจัดความยากจน การเลือกปฏิบัติ การกีดกันให้เป็นคนชายขอบ การตีตรา ความรุนแรง การปฏิบัติโดยมิชอบต่อเด็ก การละเมิดทางเพศ และการใช้สารเสพติด

33. รัฐควรจัดทำนโยบายด้านต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับครอบครัว และดำเนินนโยบายเหล่านี้อย่างสอดคล้องและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการเลี้ยงดูลูก

34. รัฐควรดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิผล เพื่อป้องกันการทอดทิ้งเด็ก การสละเด็กโดยพ่อแม่ และการแยกเด็กจากครอบครัว นโยบายและแผนงานทางสังคมของรัฐ ควรมุ่งช่วยเหลือครอบครัวในด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงช่วยให้ครอบครัวมีทัศนคติ ความชำนาญ ชีตความสามารถ และเครื่องมืออย่างเพียงพอสำหรับการคุ้มครองเลี้ยงดู และพัฒนาลูกๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ควรมีการรวมพลังกันระหว่างรัฐ ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา และสื่อมวลชนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายนี้ ในลักษณะมาตรการคุ้มครองทางสังคม อันได้แก่

⁶ ข้อมติที่ 40/33, annex.

⁷ ข้อมติที่ 45/113, annex.

(ก) บริการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว เช่น จัดอบรมวิธีการเลี้ยงดูลูกสำหรับพ่อแม่ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูกๆ เพิ่มทักษะการจัดการกับความขัดแย้ง เพิ่มโอกาสการจ้างงาน และช่องทางสร้างรายได้ และจัดบริการให้ความช่วยเหลือทางสังคมหากมีความจำเป็น

(ข) บริการสนับสนุนทางสังคมด้านต่างๆ เช่น การรับเลี้ยงเด็กในช่วงกลางวัน การไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง การรักษาผู้ติดสารเสพติด การช่วยเหลือทางการเงิน และการช่วยเหลือพ่อแม่และเด็กทุกพลภาพ โดยให้เป็นการจัดบริการในลักษณะที่กลมกลืนและไม่แปลกแยกกับชุมชน พ่อแม่เด็กสามารถเข้าถึงได้สะดวกในระดับชุมชน และมีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วนของการดำเนินงาน ซึ่งอาศัยทรัพยากรทั้งของชุมชนและบรรดาพ่อแม่ในการให้บริการ

(ค) นโยบายด้านเยาวชน ที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้เยาวชนสามารถเผชิญกับความท้าทายในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งรวมถึงช่วงเวลาที่พวกเขาหรือเธอตัดสินใจออกจากบ้านพ่อแม่ และการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะเป็นพ่อแม่ในอนาคต ให้ได้รับข้อมูลด้านสุขภาพทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์อย่างเพียงพอสำหรับการตัดสินใจมีลูก และมีความสามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างเหมาะสมเมื่อถึงเวลานั้น

35. วิธีการและเทคนิคสำหรับการดำเนินงานสนับสนุนครอบครัว ควรมีความหลากหลายและมีลักษณะที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน รวมถึงใช้วิธีที่ต่างกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ เช่น การเยี่ยมบ้าน การประชุมร่วมกับครอบครัวอื่นๆ การประชุมแก้ปัญหารายกรณี และการขอคำมั่นสัญญาจากครอบครัว โดยมุ่งสร้างความผูกพันภายในครอบครัว ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน

36. ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการจัดบริการสนับสนุน และการส่งเสริมให้มีการสนับสนุนตามกฎหมายให้แก่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว พ่อแม่ที่เป็นเยาวชน และลูก ๆ ของพวกเขา ทั้งที่เป็นลูกในหรือนอกสมรส รัฐควรประกันสิทธิของพ่อแม่เยาวชนที่ยังมีสถานะเป็นเด็ก ควบคู่กับมีสถานะเป็นพ่อแม่ที่ต้องเลี้ยงดูลูก อันได้แก่สิทธิในการได้รับบริการเพื่อให้พวกเขามีพัฒนาการสมวัย สิทธิในการได้รับเงินช่วยเหลือสำหรับพ่อแม่ตามที่กฎหมายกำหนด และสิทธิทางมรดก อีกทั้งควรมีมาตรการคุ้มครองเยาวชนที่ตั้งครรภ์ และมาตรการป้องกันมิให้การตั้งครรภ์เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา รวมถึงควรดำเนินการเพื่อลดอคติที่มีต่อพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและพ่อแม่ที่เป็นเยาวชน

37. ควรมีการสนับสนุนและมีบริการช่วยเหลือพี่น้องที่เลือกใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านของพวกเขาหรือเธอ หลังจากได้สูญเสียพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไป โดยช่วยเหลือไปจนกว่าพี่คนโตจะสามารถและพร้อมใจรับบทบาทหัวหน้าครอบครัว รัฐควรสร้างหลักประกันให้ครอบครัวเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จากการละเมิดและแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งรวมถึงการแต่งตั้งผู้ปกครองตามกฎหมาย ผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ที่ชุมชนให้การยอมรับ หรือในกรณีที่เหมาะสม ด้วยการแต่งตั้งหน่วยงานรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้ปกครองเด็กตามความในข้อ 19 ของ**แนวปฏิบัติ**นี้ รวมถึงสร้างหลักประกันให้ครอบครัวเหล่านี้ได้รับประโยชน์จากการกำกับดูแลและการสนับสนุนจากชุมชนและบริการที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เช่นบริการจากนักสังคมสงเคราะห์ของท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสุขภาพ บ้านพักอาศัย การศึกษา และสิทธิด้านมรดกของเด็กๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรสร้างหลักประกันด้านสิทธิของพี่คนโตตามสถานะความเป็นหัวหน้าครอบครัว ควบคู่ไปกับสิทธิตามสถานะความเป็นเด็ก ซึ่งควรได้รับโอกาสทางการศึกษาและกิจกรรมยามว่าง

38. รัฐควรสร้างหลักประกันให้พ่อแม่สามารถเข้าถึงบริการรับเลี้ยงเด็กในช่วงกลางวัน ซึ่งรวมถึงโรงเรียนที่มีชั่วโมงเรียนตลอดวัน และบริการรับฝากดูแลเด็ก ซึ่งช่วยบรรเทาภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวให้กับพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาระหนักของพ่อแม่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การป้องกันครอบครัวแตกแยก

39. ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินสถานการณ์เด็กและครอบครัว โดยใช้หลักการตามมาตรฐานวิชาชีพที่ดี และยึดหลักเกณฑ์นี้ทำการประเมินสถานการณ์ของเด็กและครอบครัว รวมถึงประเมินขีดความสามารถและศักยภาพการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวนั้นๆ ในกรณีที่หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่มีเหตุอันควรให้เชื่อได้ว่าเด็กตกอยู่ในภาวะเสี่ยง

40. ควรนำผลการประเมินตามข้อ 39 มาประกอบการพิจารณาแยกเด็กจากครอบครัว หรือคืนเด็กสู่ครอบครัว โดยให้นักวิชาชีพที่มีคุณสมบัติหรือผ่านการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม เป็นผู้ทำการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ในฐานะตัวแทนหรือผู้ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ อีกทั้ง มีการปรึกษากันอย่างใกล้ชิดกับผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด และคำนึงถึงความจำเป็นในการวางแผนอนาคตสำหรับเด็ก

41. ขอสนับสนุนให้รัฐดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อผนวกการคุ้มครองและการประกันสิทธิระหว่างช่วงตั้งครรภ์ การคลอด และช่วงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อสร้างเงื่อนไขความยอมรับในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมของผู้เป็นแม่ อันเป็นการสร้างหลักประกันให้กับความสมบูรณ์ของช่วงตั้งครรภ์และพัฒนาการของเด็ก ด้วยเหตุนี้ รัฐควรจัดแผนงานสนับสนุนให้แก่ผู้ที่จะเป็นแม่และพ่อในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ที่ยังเป็นเยาวชนซึ่งประสบความยากลำบากในการทำหน้าที่พ่อแม่ แผนงานเหล่านี้ควรมุ่งเพิ่มขีดความสามารถและความมั่นใจของพ่อแม่กลุ่มนี้ ในการทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างมีศักดิ์ศรี และป้องกันมิให้สถานะอันเปราะบางของพวกเขาเป็นเหตุให้ยอมสละลูกไป

42. ในกรณีที่มิได้ถูกพ่อแม่สละการเลี้ยงดูหรือถูกทอดทิ้ง รัฐควรสร้างหลักประกันให้มีการรักษาความลับเกี่ยวกับเหตุดังกล่าว และมีความปลอดภัยสำหรับเด็ก รวมถึงสร้างหลักประกันด้านการเคารพสิทธิของเด็กในการเข้าถึงข้อมูลความเป็นมาของตนได้อย่างเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด

43. รัฐควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนเพื่อแก้ปัญหากรณีเด็กถูกทอดทิ้งโดยไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อแม่ นโยบายเหล่านี้ควรกำหนดวิธีการสืบเสาะหาครอบครัวของเด็ก คืนเด็กสู่ครอบครัว มอบเด็กให้ได้รับการเลี้ยงดูโดยครอบครัวขยาย และกำหนดข้อพิจารณาว่าควรดำเนินงานสืบเสาะ คืนเด็ก หรือมอบเด็กดังกล่าวหรือไม่ รวมถึงกำหนดระยะเวลาที่ทันต่อเหตุการณ์สำหรับการพิจารณาว่าเด็กมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการมอบเข้าสู่การเลี้ยงดูของครอบครัวอย่างถาวรหรือไม่ และกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินการมอบเด็กที่ผ่านการพิจารณาอย่างรวดเร็ว

44. เมื่อหน่วยงานหรือสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชนได้รับการติดต่อจากพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองตามกฎหมายที่ต้องการสละการเลี้ยงดูลูกอย่างถาวร รัฐควรประกันให้ครอบครัวนั้นได้รับคำปรึกษาและการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้มีกำลังใจและความสามารถในการเลี้ยงดูลูกต่อไป แต่หากไม่สำเร็จ ให้นักสังคมสงเคราะห์หรือนักวิชาชีพด้านนี้ทำการประเมินว่ามีสมาชิกคนอื่นของครอบครัวต้องการรับเลี้ยงเด็กคนนั้นอย่างถาวรหรือไม่ และประเมินว่าเด็กจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการรับเลี้ยงนั้นหรือไม่ หากไม่มีสมาชิกคนอื่นของครอบครัวที่ต้องการรับเลี้ยงเด็กคนนั้นอย่างถาวรหรือการรับเลี้ยงนั้นไม่เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก รัฐควรดำเนินการภายในกำหนดเวลาที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อเสาะหาครอบครัวรับเลี้ยงเด็กอย่างถาวร

45. เมื่อหน่วยงานหรือสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชนได้รับการติดต่อจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่ต้องการมอบเด็กเข้าสู่การเลี้ยงดูชั่วคราวหรือถาวร รัฐควรประกันให้เขาหรือเธอได้รับคำปรึกษาและการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้มีกำลังใจและความสามารถในการเลี้ยงดูลูกต่อไป ทั้งนี้ การรับเด็กเข้าสู่การดูแลทดแทน ให้กระทำได้ก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการข้างต้นอย่างสุดความสามารถแล้ว รวมถึงมีเหตุผลรองรับอื่นๆ ที่เหมาะสมและชอบธรรม

46. ควรจัดการฝึกอบรมเฉพาะด้านให้แก่ครูและผู้ที่ทำงานกับเด็กๆ เพื่อให้สามารถบ่งชี้และแจ้งเหตุต่อหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ได้ เมื่อพบว่ามิใช่สถานการณ์ละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ หรือมีความเสี่ยงต่อการทอดทิ้งเด็ก

47. ในการพิจารณาแยกเด็กจากครอบครัวโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กไม่ยินยอมนั้น ให้กระทำได้โดยหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่เท่านั้น โดยยึดตามกฎหมายและกฎระเบียบด้านนี้ อีกทั้งมีการทบทวนผลของการพิจารณาดังกล่าวโดยศาล รวมถึงประกันสิทธิของพ่อแม่ในการอุทธรณ์ และการมีทนายแก้ต่างที่เหมาะสม

48. สำหรับกรณีที่เด็กมีผู้เลี้ยงดูเพียงคนเดียว ซึ่งอาจถูกจำกัดอิสรภาพด้วยคำสั่งลงโทษหรือกักขัง รัฐควรกำหนดให้นำประโยชน์สูงสุดของเด็กมาประกอบการพิจารณาบทลงโทษสำหรับผู้เลี้ยงดูคนนั้น และหากเป็นไปได้ ให้เลี่ยงการใช้มาตรการคุมขัง ส่วนในกรณีของเด็กๆ ที่เกิดในสถานที่คุมขัง หรืออาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองในที่คุมขัง รัฐควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในการพิจารณาว่าจะแยกเด็กออกมาหรือไม่ และดำเนินขั้นตอนแยกเด็กเช่นเดียวกับกรณีทั่วไป แต่หากเลือกวิธีไม่แยกเด็กออกมา รัฐควรสร้างหลักประกันให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและคุ้มครองอย่างเหมาะสม อีกทั้งประกันสิทธิของเขาหรือเธอในสถานะเสรีชน และสิทธิการเข้าร่วมในกิจกรรมชุมชน

ข) ส่งเสริมการคืนเด็กสู่ครอบครัว

49. เพื่อเตรียมและให้การสนับสนุนเด็กและครอบครัวสำหรับความเป็นไปได้ที่อาจให้เด็กได้คืนสู่ครอบครัวนั้น ควรทำการประเมินสถานการณ์ของเด็กโดยบุคคลหรือทีมงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทีมสหวิชาชีพ โดยมีการปรึกษากับผู้เกี่ยวข้อง (เด็ก ครอบครัว และผู้ที่อาจรับหน้าที่เลี้ยงดูเด็กแทนพ่อแม่) ทั้งนี้เพื่อตัดสินใจว่าการคืนเด็กสู่ครอบครัวมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือไม่ รวมถึงเพื่อกำหนดขั้นตอนและระบุตัวผู้รับหน้าที่กำกับควบคุมการดำเนินงานคืนเด็กสู่ครอบครัว

50. ความมุ่งหมายของการคืนเด็กสู่ครอบครัว หน้าที่หลักของครอบครัว และของผู้ที่อาจรับหน้าที่เลี้ยงดูเด็กแทนพ่อแม่ ควรถูกระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และได้รับการเห็นชอบโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

51. หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรดำเนินการให้เด็กและครอบครัวมีการติดต่อกันสม่ำเสมออย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นโอกาสให้เด็กกลับคืนสู่ครอบครัวในอนาคต โดยหน่วยงานดังกล่าวควรให้การสนับสนุนและติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ

52. เมื่อได้ผ่านการพิจารณาแล้ว ให้ดำเนินกระบวนการคืนเด็กสู่ครอบครัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้การกำกับควบคุม โดยมีมาตรการติดตามผลและมาตรการสนับสนุนซึ่งคำนึงถึงวัย ความต้องการ ระดับความสามารถที่พัฒนาตามวัยของเด็ก และสาเหตุที่ทำให้เด็กต้องแยกจากครอบครัว

V. แนวทางเพื่อการจัดการเลี้ยงดู

53. เพื่อให้ความต้องการด้านสังคม อารมณ์จิตใจ และความต้องการอื่นๆ ของเด็กแต่ละคนที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ได้รับการสนองตอบอย่างครบถ้วน รัฐควรดำเนินมาตรการทุกด้านที่จำเป็น เพื่อประกันให้มีข้อกฎหมาย นโยบาย และงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับแนวทางการแก้ปัญหาที่เน้นครอบครัวและชุมชน

54. รัฐควรประกันให้มีรูปแบบที่หลากหลายสำหรับการเลี้ยงดูทดแทนซึ่งสอดคล้องกับหลักการทั่วไปของ**แนวปฏิบัติ**นี้ ครอบครัวระยะฉุกเฉิน ระยะสั้น และระยะยาว

55. รัฐควรประกันให้ห้องค์กรและบุคคลทั้งหมดซึ่งดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน ต้องได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องให้ดำเนินงานดังกล่าวจากหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ซึ่งทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเหล่านั้น เพื่อให้เป็นไปตาม**แนวปฏิบัติ**นี้ โดยหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรประกันให้การดำเนินงานเหล่านั้นสอดคล้องกับ**แนวปฏิบัติ**นี้ ด้วยการกำหนดเกณฑ์ชี้วัดที่เหมาะสม เพื่อประเมินความสามารถด้านวิชาชีพ และความเหมาะสมทางจริยธรรมของผู้ดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน รวมถึงหลักเกณฑ์ในการรับรองมาตรฐาน ติดตามผล และกำกับควบคุม

56. สำหรับการเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะไม่เป็นทางการโดยครอบครัวขยาย เพื่อน หรือบุคคลอื่น รัฐควรส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงดูเหล่านี้ติดต่อกับหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินและด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดูแลเด็กให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและปลอดภัย ในกรณีที่พบว่าการเลี้ยงดูดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก และคาดได้ว่าจะยังคงเป็นประโยชน์เช่นนั้นต่อไป รัฐควรส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้ผู้เลี้ยงดูเหล่านี้เข้าสู่ระบบที่เป็นทางการหลังจากได้รับเลี้ยงเด็กมาระยะหนึ่ง หากเป็นไปได้และมีความเหมาะสม โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ของเด็ก

VI. การกำหนดว่าการเลี้ยงดูทดแทนรูปแบบใดมีความเหมาะสมที่สุด

57. การพิจารณาว่าการเลี้ยงดูทดแทนรูปแบบใดเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กแต่ละคนนั้น ควรใช้กระบวนการพิจารณาของศาลหรือฝ่ายปกครอง หรือกระบวนการพิจารณาอื่นๆ ที่มีมาตรฐาน และอยู่ภายใต้การคุ้มครองทางกฎหมาย เช่น การมีทนายเป็นตัวแทนเด็กในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายสำหรับกรณีที่ เหมาะสม ในส่วนของข้อมูลประกอบการพิจารณาสำหรับแต่ละกรณีที่สามารถทำได้นั้น ควรมาจากการ ประเมิน วางแผน และทบทวนอย่างเข้มงวดโดยนักวิชาชีพที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในทีมสหวิชาชีพ ภายใต้ กลไกหรือโครงสร้างซึ่งเป็นที่ยอมรับ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรได้รับข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจ และมีการปรึกษาอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตัว เด็กเองตามสมควรแก่ระดับพัฒนาการและวุฒิภาวะของเขาหรือเธอ ทั้งนี้ รัฐควรดำเนินการอย่างเต็มที่เพื่อให้ การดำเนินงานเป็นไปตาม**แนวปฏิบัติ**นี้ ด้วยการจัดสรรทรัพยากร และช่องทางสำหรับการฝึกอบรมและการ รับรองคุณสมบัติของนักวิชาชีพ ซึ่งมีหน้าที่กำหนดรูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก

58. ควรทำการประเมินอย่างรวดเร็ว รอบด้าน และรอบคอบ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดี ของเด็ก ณ เวลานั้น รวมถึงการเลี้ยงดูระยะยาวและพัฒนาการของเขาหรือเธอ การประเมินดังกล่าวยังคงควร ครอบคลุมถึงบุคลิกภาพ ลักษณะของพัฒนาการ ภูมิหลังทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา สภาพแวดล้อม ทางครอบครัว สังคม ประวัติทางการแพทย์ และความต้องการพิเศษของเด็กด้วย

59. ควรให้ความสำคัญกับผลจากรายงานเบื้องต้นและรายงานฉบับสมบูรณ์ของการประเมิน ในฐานะเครื่องมือ หลักสำหรับการวางแผนดำเนินงานนับแต่เวลาที่หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ได้รับเรื่องของเด็กเป็นต้นไป เพื่อให้การดำเนินงานปลอดภัยจากอุปสรรคต่างๆ เช่น กระบวนการที่สะดุดลงโดยไม่สมเหตุ และการตัดสินใจที่ ขัดแย้งกับแผนงานเดิม

60. ควรเลี่ยงการเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนบ่อยๆ เนื่องจากส่งผลร้ายแรงต่อพัฒนาการของเด็กและทำ ให้เด็กไม่สามารถสร้างความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูได้ การเลี้ยงดูทดแทนระยะสั้นควรนำมาใช้เพื่อให้มีเวลาจัดการ เลี้ยงดูอย่างถาวรที่เหมาะสมแก่เด็ก ซึ่งควรดำเนินการอย่างทันที่ด้วยการคืนเด็กสู่พ่อแม่หรือครอบครัว ขยาย แต่หากไม่สามารถทำได้ ก็ควรจัดการเลี้ยงดูอย่างถาวรแก่เด็กในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว หรือใน รูปแบบสถานสงเคราะห์ที่เหมาะสมตามเงื่อนไขข้อ 21 ของ**แนวปฏิบัติ**นี้

61. ควรวางแผนดำเนินงานเลี้ยงดูที่มีลักษณะถาวรแต่เนิ่นๆ โดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ก่อนส่งเด็กเข้ารับการ เลี้ยงดู โดยคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งแผนดังกล่าวควร ประกอบด้วยมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาว

62. ในการวางแผนดำเนินงานเลี้ยงดูที่มีลักษณะถาวรนั้น ควรให้ความสำคัญกับลักษณะและระดับของความ ผูกพันที่เด็กมีต่อครอบครัว ชีตความสามารถของครอบครัวในการเลี้ยงดูลูกให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมี พัฒนาการอย่างกลมกลืน ความจำเป็นและความต้องการของเด็กในการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ความ ต้องการให้เด็กคงอยู่ในชุมชนและประเทศเดิม ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา รวมถึงความผูกพัน ของเด็กกับพี่น้อง ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการแยกเด็กจากบุคคลแวดล้อม

63. แผนดังกล่าวควรระบุอย่างชัดเจนถึงเป้าหมายด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงเป้าหมายของการส่งเสริมเด็กเข้ารับการเลี้ยงดู และมาตรการที่ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

64. เด็กและพ่อแม่ หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย ควรได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับรูปแบบทั้งหมดของการเลี้ยงดูทดแทนที่มีอยู่ ซึ่งรวมถึงข้อมูลของแต่ละรูปแบบเกี่ยวกับผลต่อเนื่อง สิทธิ และข้อผูกพันสำหรับพวกเขา

65. ในการเตรียม บังคับใช้ และประเมินมาตรการคุ้มครองเด็กนั้น ควรดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองตามกฎหมาย ผู้ที่จะรับอุปถัมภ์ และผู้ที่จะรับเลี้ยงดูเด็ก โดยคำนึงถึงความจำเป็น ความเชื่อ และความต้องการพิเศษของเด็กคนนั้น อีกทั้งหากได้รับการร้องขอจากเด็ก หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจกำหนดให้มีการร่วมหารือกับพ่อแม่ ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลที่มีความสำคัญกับเด็กเพื่อประกอบการตัดสินใจใดๆ ในการดำเนินงานดังกล่าว

66. รัฐควรสร้างหลักประกันให้เด็กทุกคนที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนตามคำสั่งศาล หน่วยงานฝ่ายปกครอง หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ได้รับโอกาสเสนอความคิดเห็นต่อศาลเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนที่จัดให้แก่เขาหรือเธอ โดยได้รับแจ้งว่าเขาหรือเธอมีสิทธิดังกล่าว และได้รับความช่วยเหลือในการใช้สิทธินั้น อีกทั้งรัฐควรสร้างหลักประกันให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กได้รับโอกาสเหล่านั้นเช่นกัน

67. รัฐควรประกันสิทธิของเด็กที่ถูกส่งเข้ารับการเลี้ยงดูชั่วคราว ให้ได้รับการทบทวนถึงความเหมาะสมของการเลี้ยงดูและการปฏิบัติที่เด็กคนนั้นได้รับอย่างรอบด้านทุกๆ 3 เดือนเป็นอย่างน้อย โดยคำนึงถึงระดับของพัฒนาการและความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนไป พัฒนาการด้านสภาพแวดล้อมของครอบครัว ความเพียงพอ และความจำเป็นของการให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูชั่วคราวต่อไป ทั้งนี้ ควรมอบหมายให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ดำเนินการทบทวน ภายใต้การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กทั้งหมด

68. ในกรณีที่เกิดจากการทบทวนและกระบวนการวางแผน กำหนดให้จัดการการเลี้ยงดูทดแทนในรูปแบบใหม่ ควรเตรียมความพร้อมของเด็กสำหรับความเปลี่ยนแปลงนั้น

VII. การดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน

ก) นโยบาย

69. รัฐหรือหน่วยงานรัฐในระดับที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่สร้างหลักประกันให้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทดแทน ทั้งในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ โดยอิงกับข้อมูลและตัวเลขทางสถิติที่เชื่อถือได้ และดำเนินนโยบายเหล่านี้อย่างสอดคล้องกัน นโยบายดังกล่าวควรกำหนดกระบวนการที่ชัดเจน สำหรับการระบุว่าผู้ใดมีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กแต่ละคน โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของพ่อแม่หรือผู้ให้การเลี้ยงดูหลักของเด็ก ในด้านการคุ้มครอง เลี้ยงดู และเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กคนนั้น ทั้งนี้ ให้สันนิษฐานว่าผู้รับผิดชอบในด้านเหล่านี้คือพ่อแม่หรือผู้ให้การเลี้ยงดูหลักของเด็ก เว้นแต่เมื่อพบว่าพวกเขาไม่ใช่ผู้รับผิดชอบในด้านเหล่านี้

70. หน่วยงานทั้งหมดของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งต่อและการช่วยเหลือเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ควรให้ภาคประชาสังคมเข้าร่วมกำหนดนโยบายและขั้นตอนดำเนินงาน ซึ่งเน้นการแบ่งปันข้อมูล และการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน/องค์กรกับบุคคลอื่นๆ เพื่อเป็นหลักประกันให้เด็กเหล่านี้ได้รับการเลี้ยงดู คุ้มครอง และได้รับการสนับสนุนหลังจากสิ้นสุดการเลี้ยงดูทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่กำกับควบคุมการดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน ควรมีสถานที่ตั้ง และ/หรือถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้ที่ต้องการรับบริการสามารถเดินทางไปติดต่อได้โดยสะดวกที่สุด

71. ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับคุณภาพการเลี้ยงดูทดแทนที่เด็กได้รับ ทั้งในสถานสงเคราะห์และในรูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความชำนาญทางวิชาชีพ การคัดเลือก การฝึกอบรม และกำกับควบคุมผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมถึงมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณาจารย์อย่างชัดเจน และแจ้งให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็กได้รับทราบอย่างครบถ้วน

72. ในแต่ละประเทศ หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรดำเนินการตาม**แนวปฏิบัติ**นี้ ด้วยการจัดทำเอกสารระบุถึงสิทธิของเด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทน โดยควรช่วยให้เด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนสามารถเข้าใจ กฎ ระเบียบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนที่เขาหรือเธอได้รับ รวมถึงมีความเข้าใจถึงสิทธิ และข้อผูกพันของเขาและเธอ

73. ควรกำหนดให้ผู้ดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทนทุกราย จัดทำเอกสารระบุความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการให้บริการดังกล่าว รวมถึงลักษณะความรับผิดชอบที่มีต่อเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก**2 แนวปฏิบัติ**นี้ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทนควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหรือได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ดำเนินงานดังกล่าวได้

74. ควรจัดตั้งกรอบวิธีการและกฎการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุมขึ้น เพื่อประกันให้กระบวนการส่งต่อหรือรับเด็กเข้าสู่การเลี้ยงดูทดแทน ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

75. การปฏิบัติเชิงวัฒนธรรม ศาสนา หรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับมุมมองด้านมิติหญิงชาย ซึ่งยึดโยงกับการให้บริการเลี้ยงดูทดแทนนั้น ควรได้รับการเคารพและส่งเสริม トラบเท่าที่สามารถอธิบายได้ว่ามีความสอดคล้องกับสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งนี้ การพิจารณาว่าการปฏิบัติเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมหรือไม่นั้น ควรใช้กระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อย่างหลากหลาย อันได้แก่ บรรดาผู้นำทางวัฒนธรรม และศาสนาที่เกี่ยวข้อง นักวิชาชีพ ผู้รับเลี้ยงเด็ก ที่ขาดพ่อแม่เลี้ยงดู พ่อแม่ของเด็ก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ และตัวของเด็กเอง

1. การเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะไม่เป็นทางการ

76. เพื่อประกันให้การเลี้ยงดูทดแทนโดยบุคคลหรือครอบครัวซึ่งมีลักษณะไม่เป็นทางการ มีคุณภาพและอยู่ในเงื่อนไขที่เหมาะสม รัฐควรตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กในลักษณะดังกล่าว และดำเนินมาตรการอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนบุคคลหรือครอบครัวเหล่านี้ให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างดีที่สุด โดยทำการประเมินถึงความช่วยเหลือพิเศษหรือการกำกับดูแลเป็นพิเศษที่อาจมีความจำเป็นสำหรับการเลี้ยงดูทดแทนในลักษณะดังกล่าว

77. ในกรณีที่เหมาะสม หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรดำเนินงานให้ได้รับการติดต่อโดยผู้เลี้ยงดูเด็กในลักษณะไม่เป็นทางการ และสร้างหลักประกันให้พวกเขาหรือเธอได้รับการบริการ และความช่วยเหลือทุกด้านที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูและคุ้มครองเด็ก

78. รัฐควรตระหนักถึงความเป็นจริง ที่ชี้ชัดถึงความรับผิดชอบที่ผู้ให้การเลี้ยงดูอย่างไม่เป็นทางการมีต่อเด็ก

79. รัฐควรกำหนดมาตรการพิเศษที่เหมาะสม ซึ่งออกแบบขึ้นเพื่อให้เด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูอย่างไม่เป็นทางการ ได้รับการคุ้มครองจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง การใช้แรงงานเด็ก และการแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยผู้ที่ไม่ใช่ญาติ หรือผู้ที่เป็นญาติแต่เด็กไม่เคยรู้จักมาก่อน รวมถึงเด็กที่อาศัยอยู่ไกลจากบ้านเดิม

2. เงื่อนไขทั่วไปสำหรับการดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทนในทุกรูปแบบ

80. ในการย้ายเด็กเข้าสู่การเลี้ยงดูทดแทนนั้น ให้ใช้วิธีการที่เป็นมิตรกับเด็กอย่างรอบคอบที่สุด และมีบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นพิเศษเข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งตามหลักการ บุคคลดังกล่าวไม่ควรเป็นบุคลากรในเครื่องแบบ

81. เด็กที่ถูกส่งเข้าสู่การเลี้ยงดูทดแทนควรได้รับการสนับสนุนให้สามารถติดต่อได้โดยสะดวกกับครอบครัวและผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน และผู้ที่เคยให้การเลี้ยงดูมาก่อน อันเป็นสิทธิด้านการคุ้มครอง และประโยชน์สูงสุดที่เด็กพึงได้รับ อีกทั้งหากการติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวขาดช่วงไป เด็กก็ควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของคนเหล่านั้น

82. รัฐควรสร้างหลักประกันเป็นพิเศษให้เด็กที่ต้องเข้าสู่การเลี้ยงดูทดแทนเนื่องจากพ่อแม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ยานาน หรือถูกจำคุก ได้รับโอกาสติดต่อกับพ่อแม่สม่ำเสมอ รวมถึงได้รับการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนที่จำเป็น
83. ผู้เลี้ยงดูควรประกันให้เด็กได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนอย่างเพียงพอตามหลักนิยมนด้านอาหารของท้องถิ่น มาตรฐานทางโภชนาการ และความเชื่อทางศาสนาของเด็ก รวมถึงได้รับอาหารเสริมที่เหมาะสมเมื่อมีความจำเป็น
84. ผู้เลี้ยงดูควรส่งเสริมสุขภาพของเด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดู และดำเนินการเพื่อประกันให้เด็กคนนั้นได้รับการรักษาทางแพทย์อย่างทั่วถึง รวมถึงได้รับการสนับสนุนและบริการให้คำปรึกษาในยามที่จำเป็น
85. เด็กควรได้รับการเคารพสิทธิให้ได้รับการศึกษาถึงระดับสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้จากสถานศึกษาในชุมชนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นการศึกษาในและนอกระบบ รวมถึงการศึกษาสายอาชีพ
86. ผู้เลี้ยงดูควรประกันสิทธิของเด็กทุกคนในการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างกลมกลืนและเต็มที่ทางกิจกรรมการเล่นทางนันทนาการ รวมถึงเด็กทุพพลภาพ เด็กติดเชื้อเอชไอวี และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมภายในและภายนอกสถานเลี้ยงดู สนับสนุนและจัดให้เด็กมีการติดต่อกับเด็กและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนท้องถิ่น
87. ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะในด้านความปลอดภัย สุขภาพ โภชนาการ พัฒนาการ ความผูกพันกับอย่างต่อเนืองกับผู้เลี้ยงดู และความต้องการอื่นของทารก เด็กเล็ก และเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งอยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนทุกรูปแบบ
88. ควรให้เด็กปฏิบัติกิจด้านศาสนาและจิตวิญญาณได้ตามต้องการ โดยมีอิสระในการปฏิเสธหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมทางศาสนา ชั้นเรียนหลักสูตรเกี่ยวกับศาสนา การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับศาสนา และการเข้าเยี่ยมโดยผู้แทนของศาสนา ทั้งนี้ ควรเคารพต่อภูมิหลังด้านศาสนาของเด็ก และไม่สนับสนุนหรือชักชวนให้เด็กเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อระหว่างที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทน
89. ผู้ใหญ่ทุกคนที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็ก ควรเคารพและส่งเสริมสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเด็ก รวมถึงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมเพื่อสนองต่อความต้องการด้านความสะอาดและสุขอนามัยของเด็ก ควรเคารพต่อสิทธิของเด็กในด้านความแตกต่างทางเพศและการได้ติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็ก จัดให้เด็กมีพื้นที่เก็บของส่วนตัวอย่างเพียงพอ ซึ่งมีความมั่นคงและเข้าถึงได้สะดวก
90. ผู้เลี้ยงดูควรเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทของเขาหรือเธอต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับเด็กเชิงบวก ซึ่งให้ความปลอดภัยและส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก โดยผู้เลี้ยงดูมีความสามารถรับบทบาทได้ครบถ้วน
91. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดให้แก่เด็กในทุกรูปแบบของการเลี้ยงดูทดแทนนั้น ควรมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านสุขภาพและความปลอดภัย
92. รัฐต้องสร้างหลักประกันผ่านทางหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ เพื่อให้สิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กภายใต้การเลี้ยงดูทดแทน และการดำเนินงานกำกับควบคุมของหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ให้เอื้ออำนวยให้หน่วยงานดังกล่าวสามารถคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ วุฒิภาวะ และความเปราะบางของเด็ก ทั้งนี้ มาตรการคุ้มครองเด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูควรสอดคล้องกับกฎหมาย และไม่ควรถูกจำกัดอิสรภาพและการกระทำของเด็กภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนโดยไม่สมเหตุผล เมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกันในชุมชน
93. การเลี้ยงดูทดแทนทุกรูปแบบควรให้การคุ้มครองเด็กอย่างเพียงพอจากการถูกลักพา การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และรูปแบบอื่นๆ ของการแสวงหาประโยชน์ โดยไม่ส่งผลให้อิสรภาพและการกระทำของเด็กถูกจำกัดเกินกว่าที่จำเป็นจริงๆ สำหรับการดำเนินงานคุ้มครองให้มีประสิทธิภาพ

94. ผู้เลี้ยงดูเด็กทุกคนควรส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชน ให้พัฒนาและฝึกฝนทักษะการตัดสินใจด้วยข้อมูลที่ได้รับ โดยคำนึงถึงระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ อายุ ระดับพัฒนาการ และวุฒิภาวะของเขาหรือเธอ

95. รัฐ หน่วยงาน/องค์กร สถานสงเคราะห์ โรงเรียน และบริการอื่นๆ ของชุมชน ควรดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันไม่ให้เกิดการทารุณกรรมที่ร้ายแรงภายใต้การเลี้ยงดูทดแทน ซึ่งรวมถึงการพยายามขจัดการทารุณกรรมที่ร้ายแรงเหล่านี้ ว่าได้รับการดูแลในระบบการเลี้ยงดูทดแทนให้เหลือน้อยที่สุด

96. มาตรการด้านวินัยและการจัดการด้านพฤติกรรมใดๆ ซึ่งเข้าข่ายการทรมาน การปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า การกักขัง การขังเดี่ยว และการใช้ความรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจในทุกรูปแบบ ซึ่งน่าจะบั่นทอนสุขภาพทางร่างกายหรือจิตใจของเด็ก เป็นสิ่งต้องห้ามโดยเด็ดขาดเพื่อให้สอดคล้องกับกติกาสากลด้านสิทธิมนุษยชน รัฐต้องดำเนินทุกมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว และสร้างหลักประกันให้ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย อีกทั้งห้ามใช้การลงโทษเด็กด้วยการตัดการติดต่อกับสมาชิกครอบครัว หรือกับบุคคลที่มีความสำคัญเป็นพิเศษกับเด็ก

97. ไม่ควรอนุญาตให้มีการใช้กำลังและการควบคุมหน่วงเหนี่ยวทุกรูปแบบ ยกเว้นเฉพาะกรณีที่เป็นเพื่อความปลอดภัยทางร่างกาย หรือจิตใจของเด็กหรือบุคคลอื่นตามสมควรแก่เหตุ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก ทั้งนี้ การควบคุมเด็กด้วยยาควรกระทำบนพื้นฐานความจำเป็นด้านการบำบัดรักษา โดยต้องมีการประเมินและสั่งยาโดยผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น

98. เด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนควรได้รับโอกาสติดต่อกับบุคคลที่เขาหรือเธอไว้วางใจและมั่นใจว่าสามารถปรับทุกข์ด้วยโดยไม่กลัวความลับรั่วไหล หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรให้การรับรองบุคคลดังกล่าวตามความเห็นชอบของตัวเด็ก และควรแจ้งให้เด็กได้รับรู้ว่ามีมาตรฐานทางกฎหมายหรือจริยธรรม อาจกำหนดให้มีความจำเป็นต้องเปิดเผยความลับของเขาหรือเธอในบางสถานการณ์

99. เด็กที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนควรมีช่องทางเข้าถึงกลไกที่มีประสิทธิผลและเป็นกลาง ซึ่งเขาหรือเธอสามารถร้องทุกข์หรือแจ้งข้อห่วงใยเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือสภาพการเลี้ยงดูที่ได้รับ กลไกเหล่านี้ควรให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก ตอบข้อสงสัย ดำเนินการตามคำร้อง และให้คำปรึกษาหลังจากดำเนินการ โดยควรนำเยาวชนที่เคยมารับการเลี้ยงดูทดแทนมาเข้าร่วมในกระบวนการ และให้น้ำหนักแก่ความคิดเห็นของพวกเขาหรือเธออย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้ดำเนินกระบวนการควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติซึ่งผ่านการฝึกอบรมด้านการทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน

100. ควรส่งเสริมความตระหนักถึงเอกลักษณ์ ด้วยการร่วมกับเด็กจัดทำและเก็บรักษาสมุดบันทึกเรื่องราวชีวิตของเขาหรือเธอ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เหมาะสม รูปภาพ ข้าวของส่วนตัว และสิ่งเตือนใจในแต่ละช่วงของชีวิต โดยให้สมุดบันทึกนี้อยู่กับเขาหรือเธอไปตลอดชีวิต

ข) ความรับผิดชอบตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ของเด็ก

101. ในสถานการณ์ที่พ่อแม่ของเด็กไม่อยู่หรือไม่สามารถตัดสินใจเรื่องราวในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กได้ และหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือศาลได้ออกคำสั่งส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูทดแทนแล้วนั้น ควรมีการแต่งตั้งบุคคลหรือองค์กรเพื่อรับมอบสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมาย ให้สามารถกระทำการแทนพ่อแม่ของเด็ก ในการตัดสินใจส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูทดแทน โดยมีการปรึกษากับตัวเด็กอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ รัฐควรประกันให้มีกลไกสำหรับการแต่งตั้งบุคคลหรือองค์กรดังกล่าว

102. ความรับผิดชอบตามกฎหมายตามข้อ 101 ควรถูกมอบหมายจากหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ และการปฏิบัติภายใต้ความรับผิดชอบดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมโดยตรงจากหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ หรือโดยอ้อมผ่านหน่วยงาน/องค์กรที่ได้รับอนุญาต ซึ่งรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ ให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติของบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับมอบความรับผิดชอบดังกล่าว

103. บุคคลที่ได้รับมอบความรับผิดชอบตามข้อ 101 ควรเป็นผู้นำเชื่อถือ มีความรู้ในประเด็นด้านเด็ก สามารถทำงานกับเด็กได้โดยตรง เข้าใจถึงความต้องการพิเศษและความต้องการเชิงวัฒนธรรมของเด็กที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ โดยได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม การสนับสนุนทางวิชาชีพ และการยอมรับให้ทำการตัดสินใจได้อย่างอิสระและเป็นกลางเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิการของเด็ก

104. บทบาทและหน้าที่ของบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับมอบความรับผิดชอบตามข้อ 101 ได้แก่

(ก) สร้างหลักประกันให้สิทธิของเด็กได้รับการคุ้มครอง และ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สร้างหลักประกันให้เด็กได้รับการเลี้ยงดู สิ่งอำนวยความสะดวก บริการด้านสุขภาพ การมีพัฒนาการที่เหมาะสม การสนับสนุนด้านจิตสังคม การศึกษา และการสนับสนุนด้านภาษา

(ข) ประกันให้เด็กมีทนายหรือตัวแทนด้านอื่นๆ เมื่อมีความจำเป็น ร่วมหารือกับเด็กเพื่อให้ความคิดเห็นของเด็กได้รับการพิจารณาโดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลแก่เด็กว่าเขาหรือเธอมีสิทธิด้านใดบ้าง

(ค) สนับสนุนการหาวิธีแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

(ง) รับหน้าที่เชื่อมโยงเด็กกับองค์กรต่างๆ ซึ่งอาจให้บริการที่เป็นประโยชน์แก่เด็ก

(จ) ช่วยเหลือเด็กในการสืบเสาะหาครอบครัว

(ฉ) ประกันให้การคืนเด็กสู่ครอบครัวเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก หากมีการดำเนินการดังกล่าว

(ช) ช่วยเด็กให้มีการติดต่อกับครอบครัวโดยสม่ำเสมอ ในกรณีที่เหมาะสม

1. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ที่รับเลี้ยงดูเด็กในลักษณะเป็นทางการ

105. การบัญญัติกฎหมายควรกำหนดให้หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่งต้องจดทะเบียน และได้รับอนุญาตให้ดำเนินงานได้ โดยบริการสวัสดิการสังคมหรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ รวมถึงกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรเป็นฝ่ายที่ออกใบอนุญาตสำหรับการดำเนินงานของหน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่ง รวมถึงเป็นฝ่ายที่ทำการทบทวนอย่างสม่ำเสมอว่าวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน การรับพนักงาน คุณสมบัติของพนักงาน สภาพการเลี้ยงดูเด็ก แหล่งที่มาทางการเงิน และการจัดการของหน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์แต่ละแห่ง มีระดับเข้าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้หรือไม่

106. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่งควรกำหนดนโยบายและวิธีดำเนินงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และสอดคล้องกับ**แนวปฏิบัติ**นี้ โดยระบุอย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมาย นโยบาย วิธีการ และมาตรฐานในการรับพนักงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงดูเด็ก การกำกับควบคุม การติดตามผล และการประเมินพนักงานเหล่านี้ เพื่อประกันว่าการดำเนินงานของหน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์แต่ละแห่งเป็นไปตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

107. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่งควรจัดทำประมวลจรรยาบรรณสำหรับพนักงานซึ่งสอดคล้องกับ**แนวปฏิบัติ**นี้ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงบทบาทของนักวิชาชีพและพนักงานแต่ละคนซึ่งมีหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก รวมถึงขั้นตอนการแจ้งเหตุเมื่อมีข้อสงสัยว่ามีพนักงานคนใดกระทำความผิด

108. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ไม่ควรใช้รูปแบบของเงินสนับสนุน ซึ่งสร้างเงื่อนไขให้นำเด็กเข้าสู่หรือยืดระยะเวลาการเลี้ยงดูทดแทนโดยไม่จำเป็น

109. ควรจัดทำบันทึกรายละเอียดการบริหารงานด้านให้บริการเลี้ยงดูทดแทนอย่างครบถ้วน และการมีปรับปรุงข้อมูลในบันทึกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยบันทึกดังกล่าวควรประกอบด้วยเพิ่มข้อมูลเด็กแต่ละคนที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดู รายชื่อพนักงาน และข้อมูลธุรกรรมการเงินของหน่วยงาน/องค์กร หรือสถานสงเคราะห์นั้น

110. เพิ่มข้อมูลเด็กแต่ละคนตามข้อ 109 ควรมียรายละเอียดครบถ้วน เป็นปัจจุบัน และถูกเก็บไว้ในที่มั่นคงเพื่อรักษาความลับของเด็ก โดยเพิ่มดังกล่าวควรประกอบด้วยข้อมูลการรับเด็กเข้าสู่อุปการเลี้ยงดู รูปแบบเนื้อหา และรายละเอียดของการเลี้ยงดู การส่งเด็กออกจากการเลี้ยงดู และเอกสารหลักฐานส่วนตัวของเด็ก นอกจากนี้ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวมาบรรจุไว้ในแฟ้มนี้ และในรายงานประเมินผลการเลี้ยงดูซึ่งควรทำการประเมินโดยสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ควรทำการเก็บข้อมูลของเด็กอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายใต้การเลี้ยงดู โดยมีการปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับนักวิชาชีพที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กคนนั้น

111. ตัวเด็กเองควรได้รับรู้ถึงบันทึกในแฟ้มข้อมูลของตนตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิของเขาหรือเธอที่พึงได้รับการเคารพต่อความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ ทั้งนี้ ควรให้คำปรึกษาแก่เด็กทั้งก่อนและหลังการพูดคุยถึงข้อมูลในแฟ้มดังกล่าว นอกจากนี้ พ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ควรได้รับรู้ถึงบันทึกในแฟ้มข้อมูลของลูกตามความเหมาะสมเช่นกัน

112. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่งที่ให้บริการเลี้ยงดูทดแทน ควรมีนโยบายชัดเจนในด้านการรักษาความลับของข้อมูลเด็ก และกำกับควบคุมให้พนักงานทุกคนที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

113. เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดี หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่งควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อประกันว่า ก่อนรับเข้าเป็นพนักงาน ผู้สมัครรับหน้าที่เลี้ยงดูเด็กและหน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีการติดต่อกับเด็กโดยตรง ต้องผ่านการประเมินอย่างรอบด้านถึงความเหมาะสมในการทำงานกับเด็ก

114. พนักงานเลี้ยงดูเด็กในหน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่ง ควรได้รับเงื่อนไขการทำงานและค่าตอบแทนที่สร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจสูงสุด ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยไม่คิดเปลี่ยนแปลงงาน

115. ควรฝึกอบรมพนักงานเลี้ยงดูเด็กทุกคนในประเด็นสิทธิของเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ความเปราะบางของเด็กๆ ที่ประสบสถานการณ์ยากลำบาก เช่น ถูกส่งเข้ารับการเลี้ยงดูฉุกเฉิน หรือถูกส่งไปรับการเลี้ยงดูในพื้นที่ห่างไกลจากบ้าน รวมถึงฝึกการรับรู้ในประเด็นด้านวัฒนธรรม สังคม เพศ และศาสนา ทั้งนี้ รัฐควรจัดทรัพยากรและช่องทางต่างๆ อย่างเพียงพอเพื่อสร้างความยอมรับให้กับนักวิชาชีพเหล่านี้ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน

116. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่ง ควรจัดให้พนักงานเลี้ยงดูเด็กทุกคนได้รับการฝึกอบรมให้สามารถรับมือกับพฤติกรรมทำลายของเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งรวมถึงการฝึกการจัดการกับความขัดแย้ง พฤติกรรมทำร้ายผู้อื่น และพฤติกรรมทำร้ายตนเอง

117. ในกรณีที่เหมาะสม หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ทุกแห่ง ควรประกันให้พนักงานเลี้ยงดูเด็กมีความพร้อมในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กติดเชื้อเอชไอวี เด็กที่มีอาการป่วยเรื้อรังทางร่างกายหรือจิตใจ และเด็กทุพพลภาพทางร่างกายหรือจิตใจ

2. ครอบครัวอุปถัมภ์

118. หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรวางระบบสำหรับการประเมินว่าผู้ขอรับอุปถัมภ์มีขีดความสามารถและทรัพยากรที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กหรือไม่ รวมถึงการเตรียมความพร้อมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการมอบเด็กให้ครอบครัวอุปถัมภ์ ทั้งนี้ หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควรฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานในระบบดังกล่าวได้ตามที่วางไว้

119. ในแต่ละห้องที่ ควรรวบรวมรายชื่อของผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการอุปถัมภ์และคุ้มครองเด็กๆ ในขณะที่เด็กเหล่านั้นยังติดต่อกับครอบครัว ชุมชน และกลุ่มทางวัฒนธรรมได้สะดวก

120. ควรจัดบริการเตรียมความพร้อม บริการให้ความสนับสนุน และบริการให้คำปรึกษาขึ้นเป็นพิเศษสำหรับ ครอบครัวอุปถัมภ์ และให้บริการเหล่านี้แก่พวกเขาและเธอโดยสม่ำเสมอ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการอุปถัมภ์เด็ก

121. ผู้รับอุปถัมภ์เด็กควรมีช่องทางแสดงความคิดเห็นซึ่งส่งผลต่อนโยบายของหน่วยงานด้านครอบครัวอุปถัมภ์ หรือระบบอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่

122. ควรสนับสนุนให้มีการรวมตัวของบรรดาครอบครัวอุปถัมภ์ในรูปแบบสมาคม ซึ่งสมาชิกให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน สมาคมดังกล่าวยังสามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาวิธีดำเนินงานและนโยบายด้านการเลี้ยงดูทดแทนอีกด้วย

ค) การเลี้ยงดูทดแทนในสถานสงเคราะห์

123. สถานสงเคราะห์ที่ให้การเลี้ยงดูทดแทนแก่เด็ก ควรมีขนาดเล็กและถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองต่อสิทธิและความต้องการของเด็ก อีกทั้งมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงที่สุดเท่าที่เป็นไปได้กับสภาพแวดล้อมของครอบครัว หรือของการเลี้ยงดูเด็กเป็นกลุ่มย่อย โดยทั่วไปสถานสงเคราะห์เหล่านี้ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเลี้ยงดูชั่วคราว และมุ่งให้เด็กได้คืนสู่ครอบครัว แต่ในกรณีที่ไม่อาจทำได้ ก็มุ่งให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูทดแทนอย่างถาวรในรูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว ซึ่งรวมถึงการรับบุตรบุญธรรม และระบบคาฟาลา (kafala) ตามกฎหมายอิสลามสำหรับกรณีที่เหมาะสม

124. ในกรณีที่เหมาะสมและจำเป็น ควรดำเนินมาตรการแยกเลี้ยงดูเด็กที่ต้องการแต่เพียงการคุ้มครองและการเลี้ยงดูทดแทน ออกจากเด็กที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

125. หน่วยงานรัฐระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ควรกำหนดขั้นตอนคัดกรองที่เข้มงวดสำหรับการพิจารณารับเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์ตามข้อ 124

126. รัฐควรประกันให้สถานสงเคราะห์มีจำนวนพนักงานเลี้ยงดูมากเพียงพอ เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้รับการเอาใจใส่ และในกรณีที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู ทั้งนี้ ควรมีการมอบหมายหน้าที่ให้พนักงานที่ให้การเลี้ยงดูปฏิบัติงานได้ตามหน้าที่ มีลักษณะกระจายตัวในบริเวณต่างๆ ของสถานสงเคราะห์ เพื่อให้ดำเนินงานได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รวมถึงเพื่อประกันให้เด็กๆ ได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึง

127. ควรมีกฎหมาย นโยบาย และระเบียบห้ามหน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ หรือบุคคลใดๆ ใช้วิธีเกณฑ์และชักชวนเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์

ง) การตรวจสอบและติดตามผล

128. หน่วยงาน/องค์กร สถานสงเคราะห์ และนักวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้การดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทน ควรอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ซึ่งดำเนินมาตรการต่างๆ รวมถึงการเข้าตรวจสอบบ่อยๆ ทั้งโดยมีการนัดหมายและไม่นัดหมายล่วงหน้า และการพูดคุยและเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของพนักงานและเด็กๆ ระหว่างการเข้าตรวจสอบ

129. หากมีความเหมาะสม การตรวจสอบตามข้อ 128 ควรจัดช่วงเวลาสำหรับการอบรมให้ความรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถของพนักงานเลี้ยงดูเด็กมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

130. ควรสนับสนุนให้รัฐสร้างกลไกติดตามผลซึ่งดำเนินงานอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงหลักการเกี่ยวกับสถานะของสถาบันระดับชาติซึ่งดำเนินงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (หลักการปารีส)⁸ กลไกดังกล่าวควรเปิดกว้างให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กซึ่งขาดพ่อแม่เลี้ยงดู เด็ก และพ่อแม่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก โดยมีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึง

(ก) การร่วมหารือเป็นการส่วนตัวกับเด็กซึ่งอยู่ภายใต้การเลี้ยงดูทดแทนทุกรูปแบบ การเข้าเยี่ยมสถานที่เลี้ยงดูเด็ก และการสอบสวนกรณีต้องสงสัยว่ามีการละเมิดสิทธิของเด็ก ทั้งที่มีและไม่มีกรรงร้องทุกข์

(ข) เสนอนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ เพื่อมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติต่อเด็กที่ขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และสร้างหลักประกันให้การปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านการคุ้มครอง เลี้ยงดู สุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก

(ค) ส่งข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพื่อประกอบการร่างกฎหมาย

(ง) ให้การสนับสนุนโดยเอกเทศในประเด็นการดำเนินงานตาม**แนวปฏิบัติ**นี้ ต่อกระบวนการจัดทำรายงานประเทศและรายงานความก้าวหน้าตามพันธกรณีในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก² เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

จ) การให้ความสนับสนุนแก่เด็กหลังจากสิ้นสุดการเลี้ยงดูทดแทน

131. หน่วยงาน/องค์กร และสถานสงเคราะห์ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนและดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อประกันให้เด็กได้รับความสนับสนุนอย่างเหมาะสม และ/หรือมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องหลังจากสิ้นสุดการเลี้ยงดูทดแทน ไม่ว่าจะเป็นการสิ้นสุดตามแผนหรือไม่ โดยดำเนินงานอย่างเป็นระบบตลอดช่วงเวลาที่เด็กอยู่ภายใต้การเลี้ยงดู เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กให้สามารถพึ่งตนเองและใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้เด็กมีส่วนร่วมในวิถีของชุมชนเพื่อเสริมทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม

132. ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากสถานะเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูไปสู่การพ้นจากการเลี้ยงดูทดแทนนั้น ควรได้รับคำปรึกษา ความช่วยเหลือ และการสนับสนุน โดยคำนึงถึงเพศ อายุ วุฒิภาวะ และเงื่อนไขเฉพาะของเขาหรือเธอ โดยเน้นป้องกันการถูกแสวงหาประโยชน์ เด็กที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ ควรได้รับการสนับสนุนให้ร่วมวางแผนการดำเนินชีวิตหลังจากการเลี้ยงดู เด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ เช่นเด็กทุพพลภาพ ควรได้รับประโยชน์จากระบบสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อประกันไม่ให้อุปสรรคปัญหาต่างๆ ซึ่งรวมถึงการถูกส่งเข้าสถานสงเคราะห์โดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ ภาครัฐและภาคเอกชนควรได้รับการสนับสนุน ซึ่งรวมถึงการกำหนดเงื่อนไขจูงใจให้รับเด็กๆ ที่พ้นจากการเลี้ยงดูทดแทนเข้าเป็นพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กๆ ที่มีความต้องการเป็นพิเศษ

133. ในทุกกรณีที่เป็นไปได้ ควรจัดผู้เชี่ยวชาญเพื่อคอยดูแลเด็กแต่ละคนที่พ้นจากการเลี้ยงดูทดแทน ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นอิสระ

134. ควรวางแผนการดูแลเด็กหลังพ้นจากการเลี้ยงดูแต่เนิ่นๆ โดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ก่อนที่เด็กจะออกจากกรเลี้ยงดู

135. ควรให้การศึกษและการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่องแก่เยาวชนที่อยู่ระหว่างช่วงออกจากการเลี้ยงดูทดแทน โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมทักษะชีวิต เพื่อช่วยให้เยาวชนเหล่านี้มีอิสระทางการเงินและมีรายได้จากการทำงาน

136. ควรจัดบริการทางสังคม กฎหมาย และสุขภาพ รวมถึงการสนับสนุนด้านการเงินที่เหมาะสมให้แก่เยาวชนที่อยู่ระหว่างช่วงออกจากการเลี้ยงดูทดแทน และเยาวชนที่พ้นจากการเลี้ยงดูทดแทนไปแล้ว

VIII. การดำเนินงานการเลี้ยงดูทดแทนนอกประเทศของเด็ก

ก) การส่งเด็กไปรับการเลี้ยงดูทดแทนในต่างประเทศ

137. แนวปฏิบัตินี้ครอบคลุมถึงหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และบุคคลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเด็กไปสู่ประเทศซึ่งไม่ใช่ประเทศถิ่นพำนักเดิมของเด็ก ไม่ว่าจะเพื่อรับการรักษาทางแพทย์ การเลี้ยงดูชั่วคราว หรือด้วยเหตุผลอื่นใด

138. รัฐควรประกันให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการวางเกณฑ์มาตรฐานด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกณฑ์มาตรฐานสำหรับการคัดเลือกผู้ขอรับเลี้ยงดูเด็กในประเทศปลายทาง คุณภาพการเลี้ยงดูและการติดตามผลในประเทศนั้นๆ รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการกำกับควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าว

139. เพื่อประกันให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศและการคุ้มครองเด็กอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ดังกล่าว ขอสนับสนุนให้รัฐต่างๆ ให้สัตยาบันหรือเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยอำนาจศาล กฎหมายที่บังคับใช้ การยอมรับ การบังคับใช้กฎหมาย และความร่วมมือเกี่ยวกับความรับผิดชอบของบิดามารดา และมาตรการเพื่อการคุ้มครองเด็ก (Hague Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation in respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children, of 19 October 1996.)⁹

ข) การดำเนินงานเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กที่อยู่ในต่างประเทศแล้ว

140. แนวปฏิบัตินี้และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกติการะหว่างประเทศฉบับอื่นๆ ควรครอบคลุมถึงหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และบุคคลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสำหรับเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดู ระหว่างที่อยู่ในประเทศซึ่งไม่ใช่ประเทศถิ่นพำนักเดิมของเด็ก ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด

141. ตามหลักการ เด็กที่อยู่ในต่างประเทศแล้วและไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ควรได้รับการคุ้มครองและเลี้ยงดูอย่างเท่าเทียมกับเด็กที่เป็นพลเมืองของประเทศนั้น

142. ควรเลือกรูปแบบการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กเป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความไม่เท่าเทียมกันของเด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง เช่น ภูมิหลังด้านชาติพันธุ์และการย้ายถิ่นฐาน หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา

143. ตามหลักการ เด็กๆ ที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ซึ่งรวมถึงเด็กๆ ซึ่งเข้าสู่ประเทศโดยไม่ได้ใช้ช่องทางปกติ ไม่ควรถูกจำกัดอิสรภาพเพียงเพราะได้ฝ่าฝืนกฎหมายด้านการเข้าและพักอาศัยในอาณาเขตของประเทศ

144. เด็กที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ไม่ควรถูกตำรวจควบคุมตัวหรือถูกลงโทษด้วยข้อหาที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดกฎหมาย เนื่องจากโดนบีบบังคับ

145. ทันททีที่พบเด็กซึ่งไม่มีผู้เลี้ยงดู รัฐควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการแต่งตั้งบุคคล หรือผู้แทนจากองค์กรซึ่งมีหน้ารับผิดชอบต่อการเลี้ยงดูและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ให้ทำหน้าที่ผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็กคนนั้น ไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการระบุสถานะและกำหนดวิธีดำเนินงานสำหรับเขาหรือเธอ

146. ทันททีที่เด็กซึ่งไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครองได้เข้าสู่ระบบการเลี้ยงดู ควรดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อสืบเสาะหาครอบครัวของเด็ก และคืนเด็กสู่ครอบครัว หากวิธีการดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก และไม่ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับอันตราย

147. เพื่อให้การวางแผนอนาคตสำหรับเด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง เป็นไปในลักษณะที่สิทธิของเด็กได้รับการคุ้มครองอย่างดีที่สุด รัฐและหน่วยงานด้านบริการสังคมควรดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารและข้อมูลสำหรับการประเมินระดับความเสี่ยง เจือปนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของเด็กในประเทศถิ่นพำนักเดิมของเขาหรือเธอ

⁹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 2204, No. 39130.

148. การส่งเด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครองกลับประเทศถิ่นพำนักเดิมของเขาหรือเธอ มีข้อพิจารณาดังนี้

(ก) ต้องไม่ส่งเด็กกลับประเทศ หากผลประเมินด้านความเสี่ยงและความปลอดภัย พบเหตุผลซึ่งเชื่อได้ว่าเด็กเสี่ยงกับการได้รับอันตราย

(ข) ให้ส่งเด็กกลับประเทศได้ หากก่อนถึงเวลานั้น มีการตกลงรับเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อ แม่ ญาติ บุคคลอื่น ๆ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานซึ่งได้รับมอบหมาย หรือสถานสงเคราะห์ ซึ่งมีความสามารถให้การดูแลและคุ้มครองเด็กคนนั้นอย่างเหมาะสมในประเทศถิ่นพำนักเดิมของเขาหรือเธอ

(ค) ต้องไม่ส่งเด็กกลับประเทศ หากผลประเมินของหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ระบุว่าไม่เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

149. เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงควรมีการส่งเสริม สร้างความเข้มแข็ง และยกระดับความร่วมมือระหว่างรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และภาคประชาสังคม

150. ควรมีข้อตกลงล่วงหน้าให้บริการด้านกงสุลมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง แต่หากไม่สำเร็จ ก็ให้ตัวแทนของประเทศต้นทางซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายเข้าร่วมดำเนินงานส่งเด็กกลับประเทศ หากวิธีการดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก และไม่ส่งผลให้เด็กหรือครอบครัวได้รับอันตราย

151. ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสวัสดิการของเด็กซึ่งไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ควรจัดให้เด็กและครอบครัวติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ หากไม่ขัดต่อความต้องการของเด็ก หรือเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

152. ไม่ควรใช้วิธีการซึ่งมุ่งให้เด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม หรือระบบคาฟาลา (kafala) ตามกฎหมายอิสลาม ทั้งนี้ ขอสนับสนุนให้รัฐพิจารณาทางเลือกนี้ก็ต่อเมื่อได้ดำเนินงานสืบเสาะอย่างเต็มที่แล้ว และไม่พบเบาะแสเกี่ยวกับพ่อแม่ ครอบครัวขยาย หรือผู้ที่เคยเลี้ยงดูเด็ก

IX. การเลี้ยงดูเด็กในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ก) ความครอบคลุมของแนวปฏิบัตินี้

153. แนวปฏิบัตินี้ครอบคลุมสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งรวมถึงสถานการณ์ความขัดแย้งกันด้วยอาวุธทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ และการถูกยึดครองโดยต่างชาติ ทั้งนี้ ขอย้ำถึงความสำคัญยิ่งของการดำเนินงานตามแนวปฏิบัตินี้ สำหรับบุคคลและองค์กรที่ต้องการทำงานช่วยเหลือเด็กซึ่งขาดพ่อแม่เลี้ยงดูในสถานการณ์ฉุกเฉิน

154. ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รัฐหรือผู้มีอำนาจแท้จริงในเขตพื้นที่นั้น ประชาคมระหว่างประเทศ หน่วยงานระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หน่วยงานต่างประเทศ และหน่วยงานนานาชาติทั้งหมด ซึ่งให้หรือต้องการให้บริการสำหรับเด็กๆ ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับประเด็นต่อไปนี้

(ก) สร้างหลักประกันว่า องค์กรและบุคคลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง ต้องมีประสบการณ์ ได้รับการฝึกอบรม มีทรัพยากร และมีอุปกรณ์เครื่องมือเพียงพอสำหรับการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

(ข) ดำเนินงานให้เด็กๆ ได้รับการเลี้ยงดูชั่วคราวและถาวรในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัว ตามความจำเป็น

(ค) ใช้วิธีส่งเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์ในลักษณะมาตรการชั่วคราวเท่านั้น จนกว่าจะจัดการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมแบบครอบครัวได้

(ง) ห้ามการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ใหม่ ซึ่งออกแบบมาเพื่อให้การเลี้ยงดูระยะยาวหรืออย่างถาวรแก่เด็กจำนวนมากพร้อมๆ กัน

(จ) ห้ามการส่งเด็กข้ามประเทศ ยกเว้นในสถานการณ์ตามข้อ 160

(ฉ) กำหนดเงื่อนไขให้ต้องร่วมมือกับการดำเนินงานด้านสืบเสาะหาครอบครัวและคืนเด็กสู่ครอบครัว

การป้องกันไม่ให้เด็กถูกแยกจากผู้ปกครอง

155. องค์กรและหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ควรดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กถูกแยกจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลัก ยกเว้นเฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก และหลีกเลี่ยงการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะแก่ตัวเด็ก ซึ่งอาจส่งผลโดยไม่เจตนา ทำให้เด็กๆ และผู้ปกครองแยกจากกัน

156. ควรป้องกันกรณีเด็กและผู้ปกครองแยกจากกัน ซึ่งเกิดจากความต้องการของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลัก โดย

(ก) ประกันให้ทุกครอบครัวได้รับการช่วยเหลือด้านอาหาร ยารักษาโรค การศึกษา และบริการอื่นๆ ที่จำเป็น

(ข) จำกัดการสร้างสถานสงเคราะห์ขึ้นใหม่ และควบคุมให้ใช้สถานสงเคราะห์เลี้ยงดูเด็กเฉพาะในกรณีที่เป็นที่สุุดเท่านั้น

ข) การดำเนินงานเลี้ยงดูเด็ก

157. ควรช่วยเหลือชุมชนให้มีบทบาทสำคัญในการติดตามผล และรับมือกับประเด็นด้านการเลี้ยงดูและคุ้มครองเด็กในท้องถิ่น

158. ควรสนับสนุนให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูในชุมชนของตน เช่น ในรูปแบบครอบครัวอุปถัมภ์ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เด็กสร้างความผูกพันอย่างต่อเนื่องกับผู้คนในชุมชน

159. เด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดและแสวงหาประโยชน์ ดังนั้น จึงควรสร้างหลักประกันให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับคุ้มครอง โดยการจ้ดระบบติดตามผลและให้การสนับสนุนอย่างเฉพาะเจาะจงแก่ผู้รับเลี้ยงดู

160. เด็กที่อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินไม่ควรถูกย้ายไปรับการเลี้ยงดูทดแทนนอกประเทศถิ่นพำนักเดิม ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นยิ่งยวดด้านสุขภาพ การแพทย์ หรือความปลอดภัย ซึ่งควรให้เด็กได้อยู่ในพื้นที่ใกล้บ้านเดิมที่สุดเท่าที่เป็นได้ โดยมีพ่อ แม่ หรือผู้เลี้ยงดูที่เด็กคุ้นเคยร่วมเดินทางไปด้วย อีกทั้งมีการกำหนดแผนส่งเด็กกลับไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน

161. หากการคืนเด็กสู่ครอบครัวภายในระยะเวลาที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้ หรือถูกพิจารณาว่าขัดแย้งกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก การดำเนินงานควรมุ่งให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถาวรในรูปแบบของการรับบุตรบุญธรรม หรือระบบคาลฟา (kafala) ตามกฎหมายอิสลาม แต่หากไม่ได้ผล ก็ควรพิจารณาการเลี้ยงดูระยะยาวในรูปแบบอื่น เช่น ครอบครัวอุปถัมภ์ สถานสงเคราะห์ที่เหมาะสม การจัดบริการแบบกลุ่มพิงพา หรือการให้เด็กดำเนินชีวิตภายใต้การกำกับดูแล

ค) การสืบเสาะหาครอบครัวของเด็ก และคืนเด็กสู่ครอบครัว

162. สำหรับเด็กซึ่งอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินและไม่มีผู้เลี้ยงดูหรือถูกแยกจากผู้ปกครอง เรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการก่อนโดยด่วนที่สุดก็คือ การระบุตัว ลงทะเบียน และจัดทำเอกสารสำหรับเด็กกลุ่มนี้

163. ขั้นตอนในการลงทะเบียน ควรดำเนินการโดยหรือภายใต้การกำกับควบคุมโดยตรงของหน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ หรือองค์กรซึ่งได้รับมอบหมายอย่างชัดเจนและมีประสบการณ์ในการดำเนินงานนี้

164. ควรให้ความสำคัญกับการรักษาความลับของข้อมูลที่รวบรวมได้ และวางระบบความปลอดภัยในการจัดส่งและเก็บรักษาข้อมูล อีกทั้งให้แบ่งปันข้อมูลได้เฉพาะระหว่างหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สืบเสาะหาครอบครัวเด็ก คินเด็กสู่ครอบครัว และเลี้ยงดูเด็กเท่านั้น
165. ในการสืบเสาะหาสมาชิกครอบครัว ผู้เลี้ยงดูหลัก หรือผู้เลี้ยงดูตามประเพณีของเด็กนั้น ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดควรปฏิบัติงานสอดประสานกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบฟอร์มมาตรฐานและขั้นตอนที่สอดคล้องกันในทุกกรณีที่เป็นได้ อีกทั้งไม่กระทำการใดๆ ที่อาจส่งผลให้เด็กและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้รับอันตราย
166. ในทุกกรณี ต้องทำการตรวจสอบว่าเด็กเป็นลูกของบุคคลที่อ้างว่าเป็นพ่อแม่จริง และยืนยันว่าเด็กและครอบครัวต้องการกลับไปใช้ชีวิตร่วมกันจริง อีกทั้งไม่ควรดำเนินการใดๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการคินเด็กสู่ครอบครัว เช่น การรับบุตรบุญธรรม การเปลี่ยนชื่อเด็ก หรือย้ายเด็กไปไกลจากบริเวณซึ่งคาดว่าเป็นพื้นที่อาศัยของครอบครัวเด็ก จนกว่าจะได้ดำเนินงานสืบเสาะอย่างเต็มที่แล้ว และไม่พบเบาะแสเกี่ยวกับพ่อแม่หรือญาติของเด็ก
167. ควรทำบันทึกการส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูทุกกรณี และเก็บรักษาไว้อย่างมั่นคงปลอดภัย เพื่อประโยชน์สำหรับการดำเนินงานคินเด็กสู่ครอบครัวในอนาคต